

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Aan de Voorzitter van de
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Binnenhof 4
Den Haag

Directie Azië en Oceanië

Rijnstraat 8
2515 XP Den Haag
Postbus 20061
Nederland
www.rijksoverheid.nl

Onze Referentie

BZDOC-555713914-35

Uw Referentie

2019Z26051

Bijlage(n)

0

Datum 27 januari 2020

Betreft Beantwoording vragen van [] Van Ojik
(GroenLinks) over de onderdrukking van Oeigoeren door de Chinese overheid

Hierbij bied ik u, mede namens de Minister voor Buitenlandse Handel en
Ontwikkelingssamenwerking, de antwoorden aan op de []
gesteld door [] Van Ojik over de onderdrukking van
Oeigoeren door de Chinese overheid. Deze vragen werden ingezonden op
[] met kenmerk 2019Z26051.

De Minister van Buitenlandse Zaken,

Stef Blok

Antwoorden van de Minister van Buitenlandse Zaken, mede namens de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, op vragen van Van Ojik (GroenLinks) over de onderdrukking van Oeigoeren door de Chinese overheid.

Directie Azië en Oceanië

Onze Referentie

BZDOC-555713914-35

Vraag 1

Heeft u kennisgenomen van het bericht 'Beijings grote geheim stond op haar laptop'?¹

Antwoord

Ja.

Vraag 2

Kunt u bevestigen dat Nederlandse inwoners van Oeigoerse afkomst worden geïntimideerd door de Chinese overheid? Speelt de Chinese ambassade in Den Haag een rol bij die intimidatie, voor zover u weet?

Antwoord

In Nederland en elders in Europa wordt door Oeigoeren melding gemaakt van druk die door Chinese veiligheidsdiensten wordt uitgeoefend op personen in China om hun familieleden in Europa aan te sporen persoonsgegevens met hen te delen. Het kabinet staat voor het beschermen van de veiligheid en de rechten van iedereen in Nederland en vindt buitenlandse inmenging volstrekt onwenselijk. Onze diensten houden nauwlettend in de gaten of er sprake is van spionage of buitenlandse inmenging.

Vraag 3

Kunt u bevestigen dat er een toename is van het aantal Nederlandse Oeigoeren dat zegt te worden geïntimideerd door de Chinese overheid?

Antwoord

In Nederland is het aantal meldingen van Oeigoeren die druk vanuit China ervaren de afgelopen jaren inderdaad toegenomen.

Vraag 4

Hoeveel aangiftes van bedreiging en intimidatie door de Chinese overheid zijn er de afgelopen jaren gedaan door mensen van Oeigoerse afkomst in Nederland?

Antwoord

Medewerkers van mijn ministerie voeren regelmatig gesprekken met vertegenwoordigers van de Oeigoerse gemeenschap in Nederland. In die gesprekken wordt onder andere melding gemaakt van druk die de betrokkenen ervaren. Hierover vindt waar nodig interdepartementaal overleg plaats, en de problematiek is op verschillende niveaus aan de orde gesteld bij de Chinese autoriteiten. Wanneer er sprake is van mogelijk strafbare gedragingen, zoals bedreiging, roept het kabinet in het algemeen op om altijd aangifte bij de politie te doen. Een deel van de Oeigoeren met wie mijn ministerie in contact staat, kiest er inderdaad voor aangifte dan wel melding te doen bij de politie. Het kabinet kan geen uitspraken doen over individuele aangiftes.

¹ 'Beijings grote geheim stond op haar laptop', De Volkskrant, 7 december 2019 (<https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/beijings-grote-geheim-stond-op-haar-laptop~b49413c3/>).

Vraag 5

Op welke manier brengen de inlichtingendiensten de intimidatie van mensen van Oeigoerse afkomst in Nederland in kaart?

Directie Azië en Oceanië

Onze Referentie

BZDOC-555713914-35

Antwoord

Het kabinet kan geen uitspraken doen over de werkwijze van de inlichtingendiensten. In algemene zin kan ik stellen dat de AIVD oog heeft voor beïnvloeding en intimidatie van immigranten in Nederland door staten van herkomst, zoals ook valt te lezen in het Jaarverslag 2018 van de AIVD.

Vraag 6

Kunnen burgers ook melding maken van intimidatie zonder aangifte te doen? Zo ja, waar? Zo nee, denkt u dat het scheppen van die mogelijkheid zou kunnen leiden tot een systematischer beeld van de intimidatiecampagne?

Antwoord

Ja, naast aangifte is het ook mogelijk om een melding te doen bij de politie. Bovendien kan iedereen die voor de AIVD relevante informatie heeft met deze dienst contact zoeken.

Vraag 7

Heeft u een duidelijk beeld van de intimidatie van de Oeigoerse diaspora in Nederland? Op welke manier confronteert u de Chinese overheid, via de ambassade in Den Haag of op andere wijze, met de intimidatie van Nederlandse burgers? Welke van de instrumenten genoemd in de brief 'Ongewenste buitenlandse inmenging' van 18 maart 2018 zet u in om deze vorm van buitenlandse inmenging tegen te gaan?²

Antwoord

Het kabinet heeft meerdere signalen ontvangen met betrekking tot druk op en intimidatie van Oeigoeren in Nederland. Hierover vindt waar nodig interdepartementaal overleg plaats en de problematiek is op verschillende niveaus aan de orde gesteld bij de Chinese autoriteiten. Medewerkers van mijn ministerie voeren regelmatig gesprekken met vertegenwoordigers van de Oeigoerse gemeenschap in Nederland. Daarnaast wordt er gesproken met overheden van onder andere Europese landen die voor vergelijkbare uitdagingen staan.

Vraag 8

Kunt u een inschatting maken van het aantal directe familieleden van Nederlandse Oeigoeren die in de 'heropvoedingskampen' in Xinjiang verblijven?

Antwoord

Volgens informatie van directbetrokkenen die ik heb gekregen, gaat het om zo'n 440 familieleden van Oeigoeren in Nederland die mogelijk in een 'heropvoedingskamp' zitten of hebben gezeten. Ik kan dit aantal niet bevestigen.

Vraag 9

Zitten er bij uw weten mensen met de Nederlandse nationaliteit in de heropvoedingskampen in Xinjiang? Zo ja, hoeveel?

Antwoord

² Kamerstuk 30 821, nr. 42.

Voor zover bekend zitten er geen Nederlanders in detentie in Xinjiang.

Directie Azië en Oceanië

Vraag 10

Wat is uw appreciatie van de zogenaamde 'China Cables' van het *International Consortium of Investigative Journalists*?

Onze Referentie

BZDOC-555713914-35

Antwoord

Uit de berichtgeving komt een zeer verontrustend beeld naar voren, dat helaas de zorgen bevestigt die het kabinet al langer heeft, namelijk dat Oeigoeren en andere moslimminderheden op grote schaal zonder strafrechtelijk proces worden vastgezet in 'heropvoedingskampen'.

Vraag 11

Vormt de inhoud van de China Cables reden tot wijziging of intensivering van uw inspanningen richting de Chinese overheid om de mensenrechtenschendingen in Xinjiang te stoppen? Zo ja, op welke manier bent u van plan dat te doen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

Het kabinet blijft zich inzetten om bilateraal, via de EU en in de VN de mensenrechtensituatie in Xinjiang aan de orde te stellen en aan te dringen op ongehinderde en betekenisvolle toegang tot Xinjiang voor onafhankelijke waarnemers, zoals de Hoge Commissaris voor de Mensenrechten van de VN. Ook zet het kabinet zich samen met de EU in om het aantal VN-lidstaten dat bereid is deze oproep te ondersteunen verder uit te breiden.

Vraag 12

Wat is uw appreciatie van de *Uighur Human Rights Policy Act* die recent is aangenomen door het Amerikaanse Huis van Afgevaardigden en van de *Hong Kong Human Rights and Democracy Act* en de *Reciprocal Access to Tibet Act*, die beide al zijn ondertekend door de Amerikaanse president? Ziet u mogelijkheden om vergelijkbare wetgeving op te stellen in Nederland?

Antwoord

Het kabinet deelt de zorgen van de VS ten aanzien van de mensenrechtensituatie in Xinjiang. Het kabinet blijft zich met de EU, de VS en andere gelijkgezinde partners inspannen om de mensenrechtensituatie in Xinjiang te verbeteren.

De *Hong Kong Human Rights and Democracy Act* ziet onder meer op een jaarlijkse formele certificering van Hongkong als voldoende autonoom en maakt visumsancties mogelijk voor personen die internationaal erkende mensenrechten op grove wijze hebben geschonden. Nederlandse visumsancties voor Hongkong zouden alleen effectief zijn als deze gelden voor de gehele Schengenzone, en daarover wordt in EU-verband vooralsnog niet gesproken.

Ook wat de *Reciprocal Access to Tibet Act* betreft, geldt dat soortelijke visumsancties alleen doeltreffend zouden zijn als deze gelden voor alle landen die deel uitmaken van de Schengenzone, en ook daarover wordt in EU-verband vooralsnog niet gesproken. Wel roept de EU de Chinese autoriteiten op om wederkerige toegang tot Tibet te bewerkstelligen voor Europese journalisten, diplomaten en familieleden.

Vraag 13

Wat is uw appreciatie van de Amerikaanse sancties tegen Chinese tech-bedrijven vanwege hun betrokkenheid bij de onderdrukking van Oeigoeren in Xinjiang via een alomvattend surveillance-systeem? Ziet u mogelijkheden om vergelijkbare sancties in te stellen vanuit Nederland of de Europese Unie?

Directie Azië en Oceanië

Onze Referentie

BZDOC-555713914-35

Antwoord

Door een aantal Chinese tech-bedrijven op een zogenaamde *entity list* voor exportcontrole te zetten, dienen Amerikaanse bedrijven een vergunning aan te vragen voordat ze aan deze bedrijven mogen leveren. De EU heeft momenteel geen instrument om dergelijke sancties in te stellen tegen bedrijven die betrokken zijn bij mensenrechtenschendingen in China, en er lijkt onder de Lidstaten ook geen draagvlak te bestaan om een dergelijk instrument in te stellen.

In algemene zin is de Nederlandse overheid bezorgd over het potentieel gebruik van cybersurveillancetechnologie bij het schenden van mensenrechten. Nederland zet zich in dat verband internationaal in om cybersurveillancetechnologie onder reguliere exportcontrole te krijgen. Daarbij zij aangetekend dat exportcontrole is bedoeld om de export van bepaalde *dual-use* technologie te controleren, en geen sanctiemaatregel is die aan bepaalde entiteiten of personen wordt opgelegd. Binnen het Wassenaar Arrangement is recentelijk besloten een deel van de surveillancetechnologie op te nemen binnen het exportcontroleregime, wat komend jaar zijn doorwerking zal krijgen in EU-exportcontrolewetgeving.

Vraag 14

Herinnert u zich uw antwoord op Kamervragen waarin u stelt dat er momenteel in internationaal verband niet wordt gesproken over het instellen van sancties en dat brede internationale steun nodig zou zijn om sancties effectief te laten zijn? Zou uw antwoord nu anders zijn, gezien recente ontwikkelingen in de Verenigde Staten? Deelt u de mening dat sancties die worden onderschreven door zowel de Verenigde Staten als lidstaten van de Europese Unie effectief kunnen zijn? Zo ja, overweegt u om, in navolging van de Verenigde Staten, gerichte sancties in te stellen tegen individuen en bedrijven die betrokken zijn bij mensenrechtenschendingen in China? Zo nee, waarom niet?³

Antwoord

Er wordt in multilateraal verband niet gesproken over het instellen van sancties tegen individuen en bedrijven die betrokken zijn bij mensenrechtenschendingen in China. Wel is in december in de EU een beginsel-overeenstemming bereikt over een op te richten EU-mensenrechtensanctieregime. Dit thematische sanctieregime zal niet gericht zijn tegen een specifiek land, maar kan na oprichting wereldwijd worden ingezet tegen individuele mensenrechtenschenders. Op de eventuele toepassing van het sanctieregime op personen die betrokken zijn bij mensenrechtenschendingen in Xinjiang kan ik niet vooruitlopen.